

res ordines suscipere possunt; non item fœminæ, quas turpe est in Ecclesia loqui, ac docere (3). Cetera, quæ ad hoc sacramentum pertinent, superiori libro explicuimus.

(1) Confer ea, quæ diximus l. 1 tit. 3 sect. 6 §. 55, p. 193.

(2) Anglicanas ordinationes, cæteris etiam missis, nullas omnino, atque irritas esse, facile deprehendet quisquis ad solam advertat formam, quæ secundum Eduardi VI. rituale jam usurpatur. Nam ea Christi Domini institutioni, et Apostolicæ Traditioni adversatur, apertasque hæreses complectitur. Hinc merito Romana Ecclesia, cæterarum mater, et magistra, sancivit, ut, quoties minister aliquis Anglus ad Catholicam Ecclesiam redeat, si dignus sit, qui in Clerum cooptetur, tamquam merus laicus, omnes ordines suscipere debeat secundum Ritualis Romani leges.

(3) Apostolus I. ad Corinth. XIV. 34, et I ad Timoth. II. 12.

(N. S. Operam Episcopus in eo sedulam navabit ut, omnem Simoniacæ pravitatis labem à Sacris Ordinationibus avertat; nihil enim magis Ecclesia improbandum censuit, quam ordinationes obsequiis, et pecunia impetratas. Addeis Epist. 2 Hormisdæ P. ad Episcop. Hispan. an. 521 Cap. 2; Syn. Barcinon. an. 599 Can. 1, et 2; Tolet. VI. Can. 4; Tolet. VIII. Can. 5; Tolet. XI. Can. 8 et 9; Bracar. III. Cap. 3. Immo Episcopus ipse in sacris peragendis ordinationibus, vel minimam simoniaci criminis suspicionem à se ablegare debet, ita ut neque ullo unquam titulo, prætextu, aut colore, vel exigi aliquid, vel aliquid sponte oblatum suscipi permittat. Syn. Vallisole. Cap. 20; Hispal. an. 1512 Cap. 33; et Trident. Sess. 21 Ref. cap. 1.)

SECTIO VII.

DE MATRIMONIO.

101. MATRIMONIUM NOVÆ LEGIS SACRAMENTUM.—102. EIUS DEFINITIO.—103. MATERIA, FORMA, MINISTER.—104. CONSENSUS IN MATRIMONIO NECESSARIUS, ET QUOMODO DECLARETUR?—105. MATRIMONIUM LEGITIMUM, RATUM, CONSUMMATUM.—106. VERUM, PRÆSUMPTUM, PUTATIVUM.—107. MATRIMONIUM CONSCIENTIÆ.

101.

MATRIMONIUM etiam novæ legis sacramentum est (1). Cum enim Christianus homo Christianæ mulieri rite, et recte nubit, utrumque divina virtute donari voluit Christus Dominus ad perpetuam unius vitæ societatem relinendam, atque ad filios instituendos sapienter educatione, doctrinaque christiana. Recte ab Apostolo (2) matrimonium dicitur *honorabile connubium*; quoniam in baptizatis signum est conjunctionis Christi cum Ecclesia, propter quam Dominus Patrem suum Deum reliquit, et venit ad terras, sicut de homine dictum est; relinquet homo

patrem suum, et matrem, et adhærebit uxori sue (3). Matrimonii nomine intelligitur tum ipse contractus inter virum, ac mulierem initus, tum vinculum, quod ex contractu oritur, quod solvi non potest (4).

(1) Concilium Tridentinum sess. 24 can. 1 de Sacram. Matrim.—Idem contra Manichæos et Priscilianistas definierant Syn. Tolet. I. can. 16 (reg. fid.), et Bracar. I. can. 11. V. Leon. Magn. Ep. 95, alias 15, ad Thuriib. Asturic.

(2) Epist. ad Hebr. XIII 4.

(3) S. Hieronymus in e. 5 ad Ephes. col. 660 vers. 52 t. 7 ed. Veron. 1737.

(4) Eugenius IV. in Decret. pro Armen. apud Harduinum collect. Conc. t. 9 col. 440. Ita sola vocis explicatione dirimenda est quæstio, quæ à Scholasticis de matrimonii essentia proponitur. Hanc autem perpetuam matrimonii firmitatem, ex jure divino procedere certum est, idque docent Bonifacius VIII. in e. unic. de Vot. et vot. redempt. in 6; et Concilium Tridentinum in Decret. de Sacram. Matrim. sess. 24.

102. Est autem matrimonium viri, et mulieris maritalis conjunctio inter legitimas personas, quæ individuum continet vitæ consuetudinem. Ex quo intelligitur, quam procul absit à matrimonii ratione conjunctio non maritalis, neque individuum continens vitæ consuetudinem, uti est concubinatus (1), adulterium, stuprum, itemque conjunctio duarum personarum, quas dirimens impedimentum nuptias inire vetat (2). Maritalis autem conjunctio non in corporum commixtione præcise, verum in animorum præcipue copulatione consistit (3); et translatio domini in corpus utriusque conjugis ab usu separari potest (4).

(1) Concubina proprie est mulier, quam quis non mariti animo, sed concubitus tantum causa domi retinet, atque hæc consuetudo, sive concubinatus, individuum non continet vitæ consuetudinem, et procul absit à matrimonio, quod dissolvi non potest. Decet tamen animadvertere, quod concubina interdum dicitur vera uxor, ducta tamen sine dote, et nuptiali solemnitate, uti colligitur ex L. 144 ff. de Verb. signific. L. 52 ff. de Donat. et Novell. 18, eaque à vera uxore tantum dignitate differebat, quia scilicet concubina, etsi vera esset uxor, non transibat in familiam mariti, neque, uti uxor legitima, ejus jurium, privilegiorum, honorum particeps fiebat, quod ostendunt Merillus observat. l. 5 c. 16, Antonius Augustinus de Eminent. Gratian. l. 1 Dialog. 15 opp. t. 3 p. 80 ed. Lucæ, Du-Gangius in gloss. verb. «Dos.» De his concubinis, quas à pellicibus sedulo distinguere oportet, loquuntur antiqui Canones, qui concubinas ad Baptismum, et concubinos ad communionem admittunt; et has porro spectant Auctor const. Apostolicæ. l. 8 c. 52 apud Cotelierium PP. Apostol. p. 418 t. 4 ed. Amstel. 1724; Patres Concilii Toletani I; et Isidorus apud Gratianum can. 4 et 5 dist. 54. Ad hoc sane concubinatus genus non adverterunt Van-Espenius, et cæteri, qui Gratianum reprehendunt, quod Toletanum illum canonem in decreto

descripserit. Occurrit et mentio concubinarum, quas viri accipiebant non solum sine tabulis nuptialibus, sed etiam cum vinculo, quod solveretur; et cum his quidem viri individuum servabant vitæ consuetudinem, sed eas tamen suo lubitu dimittebant. Genus hoc concubinitus non infrequens olim fuit, neque deerant, qui licere putarent unam sibi foeminam jungere, quam à se abjicerent suo arbitrato: sed Ecclesia semper hujusmodi conjunctiones extra matrimonium improbat. De concubinitus discrimine late agunt Benedictus XIV. de Synod. diœc. l. 9 c. 12, et Carolus Blascus in Epistola de Interpretatione can. Fraternalitatis dist. 54, inter ejus opuscula Neapoli edita an. 1758 p. 1 et seq.

(2) Consule Catechismum Romanum par. 2 c. 8 §. 3.

(5) Vide S. Augustinum Serm. 51 cap. 15 col. 295 tit. 5 cit. ed. Ven., et S. Ambrosium de Inst. Virgin. cap. 5 et 6 opp. t. 5 col. 518. et seq. ed. Maur. Ven. 1751. Unde illud apud Patres, et in canonibus frequenter occurrit: non concubinitu, sed consensu matrimonium existere.

(4) Hinc verum matrimonium fuit inter Beatissimam Virginem, et S. Josephum, quamquam immaculata semper Virgo ad perpetuo servandam virginitatem sese voto obstrinxisset. B. Virgo, ut inquit S. Thomas in 4. Sent. dist. 50 q. 2 art. 1 ad. 2, antequam cum S. Jossepho matrimonium contraheret, divinitus intellexit, quod Joseph in simili proposito erat, et ideo non se commisit periculo nubens, nec tamen propter hoc aliquid veritati deperit, quia illud propositum non fuit conditionaliter in consensu appositum; talis enim conditio, cum sit contra matrimonii bonum, scilicet prolem procreandam, matrimonium tolleret. Cæterum quod dixi translationem domini in corpus utriusque conjugis ab usu secerni posse, id ita est intelligendum, ut uterque in alterius corpus dominium habeat, quamquam nihil referat, quod eo jure non utatur. Si enim cum initur matrimonium, expresso pacto caveatur, ut neque vir in corpus mulieris, neque vicissim mulier in viri corpus dominium habeat, hoc pactum irritum matrimonium facit, quoniam ejus bono adversatur. Consule Benedictum XIV. de synod. diœces. l. 15 c. 22 n. 10 et seq.

103. Materia Sacramenti Matrimonii est contractus, per quem vir, et foemina suam obstringunt fidem, ac perpetuam coeunt vitæ societatem. De forma vero, et ministro magna disputatio est. Sunt enim qui Sacerdotem benedicientem nuptiis, ministrum, Sacerdotalem benedictionem, sacramenti formam esse arbitrantur. Sed plerique sacramenti ministros ipsos contrahentes faciunt, formam in verbis, aut signis, quæ consensum declarant, positam esse sentiunt (1).

(1) Theologorum de his rebus sententias, quæ variæ sunt, enumerat atque expendit Benedictus XIV. de synod. diœces. l. 8 c. 15. Vide etiam eadem de re Blaschum Diatrib. 5 p. 251, ubi de forma Sacramenti Matrimonii late disputatur.

104. Matrimonium mutuo consensu contrahitur, quoniam societas est, neque sine consensu jungi societates possunt. Hic vero consensus tum verbis, tum signis ostenditur; ac debet res-

picere tempus præsens, quoniam in futurum collatus matrimonium non conjungit, sed spondet (1); editurque vel verbis, vel signis certam voluntatem declarantibus; quin etiam vicaria alterius opera uti quis potest; modo ad id speciale mandatum detur, Procurator commissum sibi munus per se gerat, et mandans, cum matrimonium contrahitur, in consensu perseveret (2).

(1) Vide Catechismum Romanum par. 2 c. 8 §. 6.

(2) C. ult. de Procurator, in 6.

105. Dividitur matrimonium in legitimum, ratum, et consummatum. Legitimum secundum gentium leges contrahitur cum solo naturali consensu, caret Ecclesiæ auctoritate, ac sacramenti dignitate; et hujusmodi sunt matrimonia infidelium. Ratum est, quod contrahunt fideles ex regulis Christianæ Religionis; et est quidem ratum, donec conjugum corpora commixta non sunt. Cum hæc accessit maritalis conjunctio, matrimonium consummatum efficitur, ac significat conjunctionem Christi cum Ecclesia, cujus conjunctionis causa perfectum, et consummatum dicitur. Nam propter sacramentum, quod gratiam confert, itemque ob civile negotium, etiam ratum perfectum censetur.

106. Est item matrimonium verum, præsumptum, putativum. Verum dicitur, quod rite, et recte contractum est inter virum, et mulierem, quorum uterque ad nuptialem consociationem aptus, et idoneus est. Præsumptum educebatur olim ex juris præsumptione; puta si post consensum de futuro ineundo conjugio, vir cum muliere concubuisset (1). Sed jure novo Concilii Tridentini nullum hoc matrimonium est (2). Putativum vocamus, quod re quidem est irritum ob latens impedimentum, sed specie valet; quia coram Ecclesia contractum est, et impedimentum vel uterque, vel alter conjugum ignoravit. Filli ex hoc matrimonio suscepti, legitimi habentur (3), et dos suis gaudet privilegiis.

(1) Cap. 15 et 50 de Spons. et matrim. cap. 5 et 6 de condition. apposit. in despons. At inanis conatus ad copulam præsumptum matrimonium non efficiebat cap. 52 et ult. de Sponsal.

(2) Concilium Trident. sess. 24 c. 1 de Reform. matrim.

(3) Cap. 11. Qui fil. sint. legit.

107. Nec prætereundum matrimonium conscientie, quod coram Ecclesia contrahitur, ea lege, ut semper occultum maneat. Matrimonium hoc, ut cetera Christianorum matrimonia pa-

lam, et rite inita, verum est sacramentum (1), et conjungitur coram Parocho, ac duobus testibus, qui omnes arcani silentii lege obstringuntur (2); sed à reliquis differt, quia contrahitur omissis tribus denuntiationibus (3), neque contractum describitur in libro, quo Parochus omnium matrimonia describit (4). Non omnes inire suo lubitu possunt hoc matrimonium, quod, cum occultum sit, gravia mala importare potest; sed ab Episcopo ex justa, gravique causa permittitur (5). Hujus simile est matrimonium ad Morganaticam (6), quod in Germania præsertim contrahunt viri nobiles, cum post obitum nobilis mulieris, quam pridem uxorem habebant, ac genitos ex ea filios, aliam ducunt humili loco natam. Uxor hæc, atque ex ea suscepti liberi à viri, ac patris dignitate excluduntur: quod in matrimonio conscientie secus est (7).

(1) Hertius, Willembergius, alique Protestantes ita explicant hujus matrimonii naturam, ut vix illud à concubinato distinguatur. Sed certum est inter catholicos, verum esse, ac legitimum matrimonium, et ideo sacramenti rationem habere. Videndæ autem in primis sunt Encyclicæ litteræ Satis vobis Benedicti XIV in ejus Bullario t. 1 n. 55 p. 54 ed. Rom. seu Ven., in quibus omnia, quæ ad hoc matrimonium pertinent, accurate explicantur, quæque regulam præbent Apostolicæ Pœnitentiariæ, cum de his matrimoniis agitur, uti patet ex ipsis Benedicti XIV. Const. 95 §. 59 p. 498 l. c.

(2) Late ea de re disputat V. Cl. Franciscus Mazzeus in Romana Curia Advocatus, qui de matrimonio conscientie singularem librum Rom. edidit an. 1765, e. 9.

(3) Facultatem solvendi aliquem lege proclamationum totam Episcopi arbitrio commisit Synodus Tridentina sess. 24 c. 4 de Reform. matrim. De hâc proclamationum origine paulo post dicam.

(4) Synodus Tridentina l. c., habeat, inquit, Parochus librum, in quo conjugum, et testium nomina, diemque, et locum contracti matrimonii describat, quem diligenter apud se custodiat. (* V. Collect. Jo. Teres lib. 5, tit. 25, c. 4. *) Eadem Synodus Episcopi arbitrio non committit hanc legem, ut committit proclamationes; sed cum hodie Episcopus, secundum encyclicas litteras Benedicti XIV, permittere possit matrimonium conscientie, dubitandi locus esse non potest, quin etiam cum ejus venia hujus matrimonii descriptio in ordinario matrimoniorum libro omitti possit.

(5) Benedictus XIV, in laudatis encyclicis mala commemorat, quæ ex occulto matrimonio oriri solent, ideoque statuit, illud non esse permittendum sine causa gravi, urgenti, et urgentissima. Unam ipse expressit causam, si videlicet vir, et mulier in occulto concubinato vivant, neque ulla apud homines hujus criminis suspicio sit. Tunc enim permittendum est matrimonium conscientie; sed recte addit ipse Pontifex: hanc praxim vobis duximus proponendam; non quia dispensatio præmisso casu solum congruat, cum alii similes, et fortasse urgentiores esse possint, in quibus dispensare expediat; sed quia vestri pastoralis officii partes versari debent in sedulo investiganda legitima, et urgenti causa dispensationis.

na matrimonia occulte celebrata luctuosos habeant exitus, quos intimo cordis mœrore recensuimus.

(6) De origine matrimonii ad Morganaticam, deque hujus vocabuli significatione late disputant Heineccius Elem. jur. German. l. 1 tit. 13 per tot., et Henricus Coccejus de leg. morganat. sect. 2 §. 7, quorum alter ex lege Salica, et alter moribus hoc matrimonium obtinuisse putat. Ita autem describitur in l. 2 Feudor. tit. 29, quidam habens filium ex nobili conjuge, post mortem ejus non valens continere, aliam minus nobilem duxit, qui nolens existere in peccato eam desponsavit, ea lege, ut nec ipsa, nec filii ejus amplius habeant de bonis patris, quam dixerit tempore sponsaliorum: verbi gratia, decem libras, vel quantum voluerit dare, quando eam desponsavit, quod mediolanenses dicunt, accipere uxorem ad morganaticam, alibi lege Salica; hic filius ex ea susceptus decessit. Isti in proprietate non succedunt aliis extantibus; sed nec in feudo, etiam aliis non existentibus; quia licet legitimi sint, tamen in beneficio minime succedunt. In proprietate vero succedunt patri, prioribus non existentibus: succedunt etiam fratribus sine legitima prole decedentibus, secundum usum Mediolanensium. Quo ex loco facile intelligitur, quæ hujus matrimonii natura sit, et quibus legibus regatur. Est autem Morgengap, unde ductum est vocabulum ad morganaticam, donum matutinum, quod à viro uxori datur post concubitum, cum adhuc nuptiarum solemnia peraguntur. Ac illud quidem erat voluntarium, magis scilicet lautum, magisque tenue, pro cuiusque amore, et charitate in uxorem; et in lege Longobardorum l. 2 tit. 4 c. 3 gratuita donatio dicitur: per gratulam donationem, id est, morgengap. Sed cum quorundam, quos mulieris illecebræ deliniebant, ea in re dissolutior esset liberalitas, rex Longobardorum Liutprandus anno quinto regni sui legem tulit, qua sancivit, ut nemo propter morgengap uxori daret ultra quartam partem honorum suorum: L. 2 Leg. Longobard. tit. 4 c. 1. Hinc Papias in suo Vocabulario inquit; Morgengap, id est, quarta pars in lege Longobardorum. Multa de hoc Morgengap antiqua monumenta afferuntur à Baluzio in not. ad capitular. Reg. Francor. verb. Morgangeba l. 2. col. 668 ed. Ven. 1775. Vide etiam Du-Cangium Glossar. verb. Morgangiba.

(7) Pactum præsertim, quo cavetur, ut uxor, et liberi, certis contenti bonis, quæ data sunt, à viri, ac patris hæreditate, et dignitate arceantur, matrimonium ad Morganaticam à conscientie matrimonio distinguit.

SECTIO VIII.

DE SPONSALIBUS.

108. SPONSALIA QUID?—109. QUI EA RECTE CONTRAHANT.—110. CONSENSU SPONSALIA FIUNT.—111. EORUM VIS, ET OBLIGATIO.—112. ET 113. QUOMODO SOLVANTUR.

108.

Quod veteribus in more fuisse scribit Ulpianus (1), stipulari, et spondere sibi uxores futuras, id etiam à Christianis semper fieri consuevit, tum quia comparare se sponsi debent ad gra-

tiam sacramenti, tum quia periculi plena res est, sese perpetuo vinculo temere implicare. Itaque ante matrimonium fiunt sponsalia, quæ à *spondendo* dicuntur (2), quæque sunt futurarum nuptiarum facta, et vicissim accepta promissio (3). Sponsalium nomine proprie intelligitur consensus in futuras nuptias; sed interdum etiam comprehenditur consensus in præsens matrimonium, quæ sponsalia *de præsentis* appellantur (4).

(1) L. 2. ff. de Spons.

(2) Confer A. Gellium Noct. Attic. l. 4 c. 4. p. 231 ed. Lugd. Batav. 1636 et Brissonium de Form. l. 6 form. 125 p. 513 ed. Halæ 1751.

(3) Cap. 31 de Sponsal.

(4) Sponsalia *de futuro*, ac *de præsentis* memorat Gregorius IX in c. 51 *de Sponsal.* Sponsalia *de præsentis* ridet Hotomannus Disp. de Spons. c. 7, et A. Matthæus Manud. ad jus canon. l. 2 tit. 6. Sed, ut rectissime animadvertit Panormitanus in d. c. 51, matrimonium ratum sponsalia *de præsentis* appellare solemus, non propter conjugale vinculum, quod jam colligatum est, sed propter ejus *executionem*, quæ corporum conjunctio est. Hanc sane loquutionem in vulgus probari, ac vulgares loquendi modos ipsis Romanis Jurisconsultis probatos constat. Adde et illud, quod ipsi veteres Romani sponsalia *de præsentis*, qualia canones agnoscunt, haud ignorasse videntur, quod recte tradit Huberus Observ. jur. l. 2 c. 3.

109. Sponsalia consensu perficiuntur, eaque recte contrahunt omnes, qui in futurum matrimonium consentire possunt. Furiosi, amentes, itemque pueri, qui nondum è septenio excesserunt, eadem contrahere velantur (1); sed majores septem annis, qui suo consensu futuras nuptias probare possunt, recte illa conciliant; modo, si sint filii familias, parentes assentiantur, aut saltem non dissentiant, quæ naturalis est reverentia, qua filios prosequi decet parentes suos (2). Quoniam vero impuberi lubrica ætas, atque incertum, et præceps consilium est, ideo potest à sponsalibus resilire, cum pubertas advenit (3). Ipsi quoque parentes pro filiis impuberibus dare possunt futuri matrimonii fidem; at ea filii ipsi non obligantur, nisi expresse, aut tacite consenserint, postquam puberes evaserunt (4). Sed et pro filiis puberibus parentes sponsalia contrahere possunt: verum ut ea vim habeant, illorum consensu opus est (5).

(1) Leg. 3 et L. 14 ff. de Spons. cap. 15 de Desponsat. impub.

(2) Leg. 7. ff. de Sponsalibus; can. 1 et 3 caus. 50 q. 5. Ac sponsalia quidem à filiis familias invita parentibus insciis, vel juste invitis, etiamsi jurata sint, nullius momenti esse, demonstrat Franciscus M. Muscettula Diss. *de Sponsal. et Matrim. quæ à filiis familias contrahuntur parentibus insciis, vel juste invitis*, dub. 4 n. 145 et seq. p. 107 et seq. ed. Rom. 1766.

(3) Cap. 8 de Desponsat. impuber.

4) Vetus disciplina erat, ut parentes pro filiis impuberibus sponsalia contraherent, eaque filii ipsi, cum ad pubertatem pervenerant, servare cogebantur, uti patet ex cap. 1 de Desponsat. impuber. Verum hoc jus abrogavit Bonifacius VIII, in can. unic. de Despons. impub. in 6, statuitque, ut his sponsalibus filii non teneantur, nisi ea post pubertatem suo consensu probaverint. Consule Benedictum XIV, const. Probe 54 §. 6 t. 3 ejus Bullar. p. 241 ed. Rom. seu Ven. 1754.

(5) Cit. cap. unic. §. ult.

N. S. In Regno Hispano vetantur juvenes, quicumque illi sint, utriusque sexus, infra viginti quinque ætatis annos, Sponsalia absque parentum, vel tutorum, aut provecæ ætatis consanguineorum adsensu contrahere, ex Pragm. Sanct. 25 Martii an. 1776.) — V. Adnot. ad hujus tit. sect. 9. §. 116.

110. Confirmantur sponsalia donationibus sponsalitiis (1), aliisque solemnitatibus; imo et adhibentur testes (2), et matrimoniales tabulæ conficiuntur, ut ea jam contracta fuisse constet (3). Sed tota eorum vis posita est in consensu contrahentium, qui modo sit certus, nihil refert, natu ne quis assentiat, an verbis, sive ore prolatis, sive epistola comprehensis (a); neque etiam refert, per se quis contrahat, an per procuratorem. Quin etiam sponsalia fiunt sub conditione, quæ pendet ab incerto futuro eventu, quæque si honesta, et possibilis sit, vim contractus suspendit, donec existat, et si non existit, contractum solvit. Turpes autem, atque impossibiles conditiones rejiciuntur, ac firma manet sponsalia; quæ tamen infirmantur, si conditio matrimonii bono adversetur (4).

(1) Munera hæc, quæ *arrhæ*, et *pignora* vocantur, à Christianis etiam usurpata, memorat Gregorius Turonensis de Vit. Patr. c. 20 p. 1252 ed. Paris. 1699. Inter munera, quæ in sponsalibus tradebantur, eminebat præsertim annulus, qui à viro sœminæ dabatur ante nuptias: Tertullianus de Cultu sœminar. l. 1. c. 5 p. 152 et Apolog. c. 3. p. 7 edit. Paris. 1675. Hujus annuli usum, quem Christiani quoque retinebant, memorant etiam Clemens Alexandr. Pædagog. l. 3. c. 41 p. 287 t. 1 ed. Oxoni 1715. Annulus arrhæ nomine in omnibus sponsionibus à Romanis sæpe adhibebatur, cum darent vel pecuniam, vel annulum, ut pignoris loco esset: Plinius l. 35 c. 6 Histor. Natur. tit. 5 p. 16 ed. Paris. 1685, L. 41 §. 6 ff. de Action. empt. l. ult. ff. de Lege commiss. L. 5 §. 15 ff. de Instit. Hinc ad firmandam sponsionem, quæ in sponsalibus fiebat, annulus adhiberi consuevit, quem ferreum, ac sine gemma sua ætate fuisse, testatur Plinius l. c. Sed Tertulliani ætate, uti constat ex ejus Apolog. cap. 3 p. 7 ed. cit., aureus erat. Antiqui Galli *per solidum*, et *denarium secundum Legem Salicam* sponsalia contrahebant, uti patet ex formula 5 Bignonii, et ex formula 75 Lindenbrogii apud Baluzium Capitul. Reg. Franc. t. 2. col. 344 et 367 ed. Ven. 1773. Nimirum arrha erat et denarius, et annulus, ideoque alterutra sponsalia contrahebantur. Sunt qui annuli ceremoniam non ad sponsalia, sed ad ipsas nuptias referendam putant; sed longe aliud ostendunt Gregorius

Turonensis loc. cit. et Nicolaus I in Respons. ad. consult. Bulgar. c. 3 apud Harduinum coll. concil. t. 5 col. 554. Isidorus, de Offic. Ecclesiast. l. 2 cap. 19 p. 608 ed. Paris. 1601, annulum à sponso sponsæ dari inquit *vel propter mutæ fidei signum, vel propter id magis, ut eodem pignore eorum corda jungantur. Unde et quarto digito annulus idem inseritur, quod in eo vena quedam, ut fertur, sanguinis ad cor usque perveniat.*

(2) Quot numero testes in sponsalibus adhiberi solent, non satis exploratum est; adhibitos tamen fuisse testes decem, colligi potest ex Ambrosio de Laps. Virg. c. 5. opp. t. 3. col. 336 ed. ind. Haud tamen necessaria est præsentia testium, ut sponsalia valeant; nam, ut inquit Benedictus XIV de Synod. diocæs. t. 12 c. 5 n. 1, Concilium Tridentinum nihil innovavit circa sponsalia, eaque reliquit sub dispositione juris communis, juxta quod, etiam remotis arbitris, valide contrahuntur.

(5) Consule Martenium de Antiq. eccles. rit. l. 1 c. 9 art. 5 t. 2 p. 124 ed. Ven. 1763, et Jacobum Gothofredum in Leg. 5 Cod. Theodos. de Nuptiis l. 1 p. 321 ed. Lips. 1756, à quibus omnes sponsalium ritus describuntur. Præter ceteros ritus, etiam osculum, et dextrarum conjunctio adhibebatur. Osculi quidem sponsalitiu consuetudinem à Christianis, apud quos nihil osculo sanctius, et usitatus erat, repetendam putant Jacobus Gothofredus in Leg. 5 Cod. Theodos. de sponsal. et ante nupt. donation. t. 1 p. 308 ed. indic., et Mazochius in adnot. ad Muscettulæ dissert. de sponsal. et matrim. etc. diatrib. 1 n. 8 et seq. p. 227 et seq. ed. Rom. 1766. Meminit hujus osculi Tertullianus de Veland. Virgin. c. 11 p. 179 ed. Paris. 1675, et meminit Constantinus in L. 16 Cod. de Donat. ante nupt., quæ ejus constitutio est Lex 5 mox indicata Codicis Theodosiani, ac refertur in Basilicis l. 26 tit. 5 c. 16. Hæc porro sponsalia osculo firmandi consuetudo viguit, et nunc etiam viget in Ecclesia Græca, uti ex Crusii Turcogræcia colligit Mazochius l. c. not. 3 p. 233; sed Latina Ecclesia, Græca severior, et austerior, cum sponsalia in grandioræ ætatem differri cøperunt, atque hominum malitia desit antiqua simplicitas, rituale illud osculum omittendum putavit. Postrema ejus osculi mentio est in Palea can. Lex divinæ c. 27 q. 2, quisquis tandem sic auctor hujus rescripti, quod vulgo Benedicto tribuitur.

(a) In Hispania valida sponsalia non habentur, nisi in publicam scripturam redacta, leg. 18 tit. 2 lib. 10 *Novis. Compilat.*

(4) Cap. ult. de condit. apposit.

(N. S. Parochis sedulo cavendum est, ne sponsi *de futuro*, ante contractum reipsa Matrimonium per verba *de præsentis*, sub eodem tecto habitent; id enim, uti proximi criminis periculum, vetuerunt complures Syn. Diocæs.; et Jo. Teres in Syn. Tarracon. *Compilat.* lib 4 tit. 1 cap. 2.)

111. Contracta sponsalia obligationem contrahendi matrimonii pariunt; adeo ut renuens implere fidem, non tantum monendus, sed etiam metu pœnarum, atque ecclesiasticis censuris cogendus sit (1). Verum coactioni, atque censuris, in quibus nervus inest ecclesiasticæ potestatis, non ita facile dandus est locus, quoniam tristes habent exitus coacta matrimonia; et ideo vel levis causa procul esse jubet coercitiones, atque ab iis plane abstinendum est, cum adhuc sponsus voluntate obstinata pergat matrimonio resistere (2). Quod si qua gravis causa

urgeat, puta si mulier à sponso deflorata sit, ipse omnino ad nuptias cogi debet.

(1) Lucius III. in c. 17 de sponsal. sponsam monendam potius, quam cogendam esse statuit, cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere. Contra Alexander III. in c. 10 eod. sponsum non tantum moneri, sed etiam ecclesiastica censura compelli jubet, ut ipsam, nisi rationabilis causa obstiterit, in uxorem recipiat. Ita componendus videtur uterque locus Juris Canonici, ut vel levissima causa faciat soli monitioni locum; contra vero adhibenda sit coercitio, cum eam gravis causa postulat.

(2) Confer Muscettulam laud. diss. de sponsal. et matrim. etc. dub. 4 n. 134 et seq. p. 100 et seq., ibique Mazochium not. 34 p. 103.

(N. S. Syn. Illiberit. can. 54, sponso, vel eorum parentes, qui fidem fregerint Sponsaliorum, triennii excommunicatione punit, et Siricius in Epist. ad Himer. Tarracon. cap. 4, voluntariam Sponsaliorum dissolutionem instar sacrilegii crimen appellat; nisi dicas in utroque loco agi de contractu per verba *de præsentis*; id est, de Matrimonio.)

112. Solvuntur sponsalia mutuo consensu eorum, à quibus contracta sunt, etiam si jurata sint, quia sacramentum sequitur naturam actus, cui adjectum est (1). Impuberes vero dissentire non possunt, nisi puberes facti sint; et se corporum conjunctione abstinerint (2). Quod si alter impubes suam obligavit fidem, atque dissentiat, sponsalia dissolvuntur, etiam invito altero, qui ea contraxit cum jam pubes evasserat (3).

(1) Cap. 25 de Jurejur.

(2) Cap. 8 de desponsat. impuber.

(3) Cap. 7 eod.

113. Sed et solvuntur sponsalia per matrimonium, quod sponsorum alter, injuria quidem, sed valide cum alia, aliove contraxit; per sacros susceptos ordines (1), aut emissam in approbata religione professionem (2). Quin etiam interdum unus liberatur, sed alter adhuc manet obstrictus sponsione sua; si nimirum ipse dolo rem egit, si in longinqua proficiscatur sine alterius consensu (3), si magnam, atque constantem post sponsalia pertulit mutationem animi, corporis, fortunarum (4), si fidem fregit, hoc est, suum cum alio corpore commiscuit. (5). Qua in re Canonici Juris interpretes virum liberant, etiamsi mulier ante sponsalia, ac per vim quoque stuprata sit; verum mulier lege solvitur, tantum si vir post inita sponsalia in fide non stetit.

(1) Cap. unic. de vot. in 6.

(2) Qui ingreditur religionem obligatus manet, donec professionem emit-
tat; sed alterius obligatio per solum illius ingressum tollitur.

(3) Cap. 5 de sponsal.

(4) Cap. ult. de conjug. lepros. Nam in omnibus pactionibus, multo ma-
gis sponsalibus, inesse censetur conditio *rebus in eodem statu manentibus*.

(5) Cap. 25 de Jurejur.

SECTIO IX.

DE MATRIMONII IMPEDIMENTIS.

114. QUÆ ET QUALIA SINT MATRIMONII IMPEDIMENTA?—115 EA CONSTITUE-
RE, ET LAXARE ECCLESIE EST.—116 MATRIMONII SACRAMENTUM A CONTRACTU
CIVILI NON PENDET.—117. AD 120. SUMMO PONTIFICI, NON ITEM EPISCOPIS, LA-
XANDI DIRIMENTIA IMPEDIMENTA POTESTAS EST.—121. IMPEDIMENTORUM DISPEN-
SATIO PUBLICA, VEL OCCULTA.—122 ET 123. DIVISIO IMPEDIMENTORUM DIRIMEN-
TIUM.—124. ÆTAS.—125 AD 127. IMPOTENTIA.—128. VOTUM SOLEMNE.—129.
LIGAMEN.—130 AD 134. COGNATIO NATURALIS.—135. COGNATIO CIVILIS.—136.
COGNATIO SPIRITUALIS.—137. AFFINITAS.—138. PUBLICA HONESTAS.—139. CRIMEN.—140. CULTUS DISPARITAS.—141. ERROR.—142. IGNORATIO SERVILIS CON-
DITIONIS.—143. VIS.—144. RAPTUS.—145. TURPIS CONDITIO.—146. MATRIMONIUM
CLANDESTINUM

114.

Dum ineuntur nuptiæ, illud in primis considerandum est,
num aliquid interveniat, quo illæ vel prorsus irritæ, vel non
laudabiles, neque honestæ sint. Quæ irritum matrimonium fa-
ciunt, impedimenta dirimentia; quæ minus laudabile, et ho-
nestum, impedientia appellantur. Impedimenta impedientia ve-
tant, ne nuptiæ contrahantur, sed non tollunt, evertuntque
contractas; dirimentia vim prorsus adimunt matrimonio, et ideo
non tantum contrahendum impediunt, sed etiam contractum
dirimunt.

115. Impedimentorum constituendorum, et laxandorum jus
penes unam Ecclesiam est (1). Id ostendit et natura matrimonii,
quod cum apud Christianos sacramentum sit, civilibus legibus
subesse non potest; ac perpetua traditio, et consuetudo, quam
semper Christiani omnes ratam firmam habuerunt (2). Civilibus
quidem legibus effici potest, ut qui certas nuptias conciliarunt,
potiri non debeant juribus, et privilegiis, quibus reliqui cives
potiuntur; sed unius Ecclesiæ est leges constituere, quæ vim
matrimonii respiciunt.

(1) Concilium Tridentinum Sess. 24 can. 5 de Sacram. matrim. *Si quis, inquit, dixerit, eos tantum consanguinitatis, et affinitatis gradus, qui in Levitico exprimuntur, posse impedire matrimonium contrahendum, et dirimere contractum, nec posse Ecclesiam in nonnullis illorum dispensare, aut constituere, ut plures impediunt et dirimant, anathema sit.* Idemque habet can. 4. Waldenses primum, postea Lutherani, et Calviniani, tum Marcus Antonius de Dominis, Archiepiscopus Spalatensis, et apostata, Paulus Sarpus, et Joannes Launojus, nullam esse putarunt in Ecclesiastica hierar-
ehia impedimenta illa constituendi potestatem. Errorem hunc, jam prope se-
nescentem, ab oblivione hominum, atque silentio non multis abhinc annis
vindicare conati sunt Aloysius Litta, Thomas Nestius, Petrus Tamburinius,
et quidam alii; qui etiam absurde detorquent Tridentinos canones, quorum
supra facta mentio est, ne in illum ipsum incidere videantur errorem, quem
Synodus contra Lutherum, cæterosque hæreticos damnavit. Inquiunt vidi-
licet, canones non esse dogmaticos; Tridentinis Patribus Ecclesiæ potesta-
tem, esse potestatem, non propriam Ecclesiæ, sed ei à Principibus concessam;
denique Ecclesiæ nomen Patres ipsos usurpasse, non ut ecclesiasticum ordi-
nem, sed ut sæculares Principes significarent. Verum si Tridentina Synodus
hanc de matrimonio doctrinam non aliquo *de Reformatione* titulo, sed com-
prehendit canonibus, quibus semper catholicum dogma stabilire solet; si in-
itio sessionis 24, in qua extant duo illi canones de matrimonii impedi-
mentis, declarat, se *anathematizare* omnes hæreses, et errores, qui de sacra-
mento matrimonii orti sunt; si inter has hæreses, et errores *anathematizat*
etiam eos, qui negant jus esse Ecclesiæ constituendorum, et laxandorum im-
pedimentorum matrimonii, non nisi obfirmata cavillandi licentia hos canones
dogmaticos esse inficiabitur. Quod vero ajunt de prava illa interpretatione
vocabuli Ecclesiæ, id argumentum est, quo nullum illustrius, et præcla-
rius esse potest perditæ, ac desperatæ causæ, quam tuentur. Quis enim
putet, Ecclesiam, quæ omnibus, atque ipsis Tridentinis Patribus semper
est Ordo Ecclesiasticus, duobus illis canonibus esse potestatem sæcula-
rem; Patres ipsos, qui cuncta suis propriis, germanisque vocabulis ex-
plicarunt studio, ac diligentia singulari, eo tantum loco à proposito dis-
cessisse, pervertisseque vocabuli significationem, ut facerent disputationi
locum, et simul integrum relinquerent errorem Lutheri, cujus erant eo-
natus omnes in ecclesiasticam potestatem; Principum Oratores, qui Conci-
lio intererant, curabantque diligenter, ne quid verbis, aut factis eorum po-
testati detraheretur, permittere voluisse, quod hæc potestas, quæ suo, et
proprio vocabulo clarissime designari potuisset, comprehenderetur vocabulo,
quod tantum violenter detortum, ac minus proprie eam significare poterat?
C. 1 sess. 14 de Reform. matrim., Synodus irrita facit clandestina matrimo-
nia, quæ rata firma fuisse dicit, *quandiu ea Ecclesia irrita non fecit*.
Ergo Tridentinis Patribus Ecclesia, quæ dirimentia matrimonium impedi-
menta constituit, est ipsa Synodus, hoc est cætus Ecclesiasticus, cujus de-
creto factum est, ut clandestina matrimonia, quæ pridem Ecclesiæ lege ir-
rita non erant, alia deinceps Ecclesiæ lege irrita habeantur, et sint. Eodem
sensu aliis in locis Ecclesiæ vocabulum Synodus usurpat; ex. gr. can. 15
sess. 14 de Pœnitent. can. 12 sess. 24 de Matrim. sess. 25 in decret. de
Indulg., quibus locis omnibus Ecclesiæ nomine intelliguntur superiores, et
Pastores, in quibus inest regendi, ac pascendi oves auctoritas. Quid? Nova
illa à Synodo constituta impedimenta, illæ Principum Oratorum preces, illa-
que de his impedimentis studia, quæ partim Synodi Patres probarunt, partim
rejecerunt arbitrio suo, nonne evidenter ostendunt in eo negotio Ecclē-